

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
Факультет обліку та фінансів

Коломієць Наталія Сергіївна

УДК 657

**МЕТОДИКА ОБЛІКУ І АУДИТ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ
ФІЗИЧНИХ ОСІБ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ**
за освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування» зі спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Автореферат
дипломної роботи на здобуття
ступеня вищої освіти магістр обліку і оподаткування

Полтава 2018

Дипломна робота є рукопис.

Робота виконана в Полтавській державній аграрній академії на кафедрі бухгалтерського обліку

Науковий керівник ***Лега Ольга Василівна,***
кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри
Полтавська державна аграрна академія

Рецензент ***Мац Тетяна Павлівна,***
кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри
організації обліку та аудиту
Полтавська державна аграрна академія

Захист відбудеться “__” грудня 2018 р. о 9³⁰ годині на засіданні
екзаменаційної комісії у ПДАА за адресою: 36003, м. Полтава, вул. Сковороди,
1/3, навчальний корпус 4, аудиторія 434.

Відповідальний за
нормо-контроль

О. В. Лега

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В сучасних умовах господарювання оцінка справедливості системи оподаткування чи окремого податку здійснюється на основі аналізу податкового навантаження між платниками податків. На думку науковців та фахівців, діюча податкова система щодо доходів фізичних осіб є несправедливою, оскільки податкового навантаження розподіляється нерівномірно. Це пояснюється тим, що обсяг існуючих надходжень зі сплати цього податку гарантований переважно за рахунок виплат працівників. Така ситуація спостерігається тривалий період часу, принаймні останні десять років, коли більше 90% надходжень від податку на доходи фізичних осіб забезпечує заробітна плата.

Питання щодо нарахування, сплати податків, обліку та звітності в оподаткуванні підприємств не втрачають актуальності з огляду на постійні зміни чинного законодавства, зокрема і щодо обліку податку на доходи фізичних осіб. Це пов'язано з зміною кожного року розміру мінімальної заробітної плати, мінімального прожиткового мінімуму на працездатну особу і т.д.

У сучасній літературі питанням удосконалення оподаткування доходів фізичних осіб присвячуються праці вітчизняних науковців, зокрема: Помулева В. М. досліджує соціальні аспекти механізму застосування ставок оподаткування доходів громадян та відповідність таких принципів оподаткування, як рівності та соціальної справедливості; Мартиненко В. П. виокремлює основні напрямки розвитку оподаткування доходів фізичних осіб в призмі аналізу сучасної податкової політики; праці Пархоменко-Цироциянц С. В. присвячені аналізу оподаткування доходів фізичних осіб в Україні в правовому полі. Автор пропонує практичні рекомендації з удосконалення правового регулювання податку на доходи фізичних осіб та механізму його справляння; Швабій К. І. у своїх працях розглядає основні проблеми та перспективи реформування податку з доходів фізичних осіб в Україні; наукові праці Десятнюк О. М. спрямовані на вивченні інновацій складових елементів податку на доходи фізичних осіб у контексті ПКУ; Юрчишена Л. В. розглядає механізм стягнення податку на доходи фізичних осіб в частині розподілу податку до бюджетів різних рівнів, аналізує динаміку фіскальних показників щодо надходжень до бюджету податку на доходи фізичних осіб. Недоліки механізму справляння податку на доходи фізичних осіб в контексті ПКУ розглядали і Непочатенко О. О., Боровик П. М. та Парій Д. Ю.; Вознюк О. Б. визначає роль податку на доходи фізичних осіб у формуванні доходів місцевих бюджетів.

Облікові аспекти розрахунків з бюджетом за податком на доходи фізичних осіб представлено у навчальних посібниках та підручниках Коцупатрого М. М., Куцика П. О., Нестеренко О. О., Бондара М. І., Ловінської Л. Г., Лисенко Н. М., Хомутенко В. П., Луценко І. С., Хомутенко А. В., Волковой О. Г., Ткаченко Н. М. та інших.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дипломна

робота виконана в межах програми науково-дослідних робіт кафедри бухгалтерського обліку за темою «Удосконалення системи облікового забезпечення підприємств аграрного сектору економіки».

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є обґрунтування теоретичних та методичних положень, а також розробка рекомендацій з удосконалення бухгалтерського обліку та аудиту оподаткування доходів фізичних осіб в сучасних умовах господарювання.

Для досягнення мети в роботі поставлено та вирішено наступні завдання: уточнити економіко-правову сутність податку на доходи фізичних осіб та його місце в загальній класифікації зобов'язань; узагальнити нормативні обмеження, що врегульовують облік розрахунків за податком на доходи фізичних осіб; здійснити комплексну характеристику фінансово-економічної діяльності досліджуваного підприємства; узагальнити порядок документування формування та змін розрахунків за податком на доходи фізичних осіб; визначити напрями удосконалення методики обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб, виходячи з концепцій статичного і динамічного балансу; визначити можливості удосконалення бухгалтерського обліку операцій щодо податку на доходи фізичних осіб в умовах застосування комп'ютерних технологій для надання достовірної, повної та оперативної інформації для управління.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес документування, бухгалтерського обліку та методика аудиту розрахунків за податком на доходи фізичних осіб. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, практичних, методологічних аспектів обліку і аудиту оподаткування доходів фізичних осіб.

Дослідження проведене на матеріалах товариства з обмеженою відповідальністю «Савинці» Миргородського району. Під час написання кваліфікаційної роботи були використані первинні документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, а також фінансова звітність досліджуваного підприємства за 2015 - 2017 рр.

Методи дослідження. При дослідженні фінансового стану досліджуваного суб'єкта, а також стану процесу оподаткування доходів фізичних осіб, застосовувались методи:

– історичний метод – при дослідженні понятійного апарату, виникнення поняття «податок на доходи фізичних осіб» в Україні;

– абстрактно-логічний метод – при визначенні сутності та класифікаційних ознак зобов'язань;

– метод порівняльного аналізу – при дослідженні економічних категорій щодо визнання, оцінки та обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб;

– статистичного спостереження та фінансово-економічного аналізу – для дослідження фінансового стану підприємства, виявлення головних тенденцій його розвитку, визначення факторів впливу на фінансово-господарську діяльність та виявлення напрямів її удосконалення;

– аналогії та експерименту – для уточнення основних положень облікової

політики підприємства, визначення методико-технічних засад автоматизації обліку й підготовки їх до практичної реалізації у межах досліджуваного суб'єкта;

– документування, оцінки й калькулювання – при дослідженні обліку операцій щодо формування розрахунків за податком на доходи фізичних осіб;

– методи поточного групування та узагальнення інформації в обліку – при висвітленні питань синтетичного, аналітичного обліку операцій за податком на доходи фізичних осіб та відображення облікової інформації у фінансовій та іншій звітності.

Наукова новизна одержаних результатів. З метою одержання нових наукових результатів в межах даного дослідження:

- систематизовано особливості визнання доходу у вигляді благодійної допомоги у взаємовідносинах «підприємство – фізична особа (не співробітник)», а також визначено відповідну базу оподаткування для недопущення помилок щодо нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб за такими операціями;

- деталізовано порядок облікового відображення операцій з надання підприємством цільової та нецільової благодійної допомоги фізичній особі зі сторони, що не його співробітником, а також особливості утримання податку на доходи фізичних осіб.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що надані рекомендації спрямовані на збагачення практики діяльності підприємства конкретними методиками бухгалтерського обліку і аудиту операцій щодо розрахунків за податком на доходи фізичних осіб.

Особистий внесок здобувача. Дипломна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження, що ілюструють його новизну, доповідалися й одержали позитивну оцінку на III Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством» (м. Полтава, 20 квітня 2017 року), Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасний стан і перспективи розвитку обліку, аналізу та фінансового забезпечення підприємств агропромислового виробництва» (м. Харків, 2017), Всеукраїнській науково-практичній Інтернет - конференції «Обліково-аналітичне забезпечення інноваційного розвитку економіки» (м. Львів, 14-15 березня 2018 року), I Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Імплементация інновацій обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку сучасного бізнесу» (22 березня 2018 р., м. Харків), науково-практичних конференціях студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик по напрямках підготовки (спеціальностях) (м. Полтава, 2018 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 6 наукових праць у матеріалах конференцій загальним обсягом 0,80 др. арк.

Структура та обсяг дипломної роботи. Дипломна робота складається з

вступу, чотирьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел, що нараховує 70 найменувань, містить 25 таблиць, 8 рисунків, 20 додатків. Основний зміст дипломної роботи викладено на 90 сторінках друкованого тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дипломної роботи, відображено мету, основні завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення, наведено дані про апробацію одержаних результатів.

У першому розділі «Теоретичні основи обліку оподаткування доходів фізичних осіб» розглянуто наукові підходи до визначення поняття «податки», «принципи податкового законодавства», узагальнено класифікацію податків та зборів за ПКУ, систематизовано нормативно-інформаційне забезпечення регулювання обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб, особливу увагу приділено новаціям оподаткування доходів у 2018 році.

Встановлено, що податки є важливою ланкою фінансових відносин у суспільстві і як форма фінансових відносин виникають одночасно з появою держави. З розвитком товарно-грошових відносин оподаткування здійснюється в основному в грошовій формі. Податки – це обов'язкові платежі, що їх встановлює держава для юридичних і фізичних осіб з метою формування фінансових ресурсів, які забезпечують фінансування державних витрат.

Розглядаючи сучасну систему оподаткування, здійснено узагальнення функцій податку, виділено основні – фіскальна, регулююча, контрольна, та додаткові – розподільна, стимулююча, накопичувальна.

Сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому ПКУ порядку, становить податкову систему України (табл. 1).

Таблиця 1

Загальнодержавні та місцеві податки та збори України

Загальнодержавні	Місцеві
Податок на прибуток підприємств	Податок на майно
Податок на доходи фізичних осіб	Єдиний податок
Податок на додану вартість	Збір за місця для паркування
Акцизний податок	Туристичний збір
Екологічний податок	
Мито	
Рентна плата	

Важливою бюджетонаповнювальною складовою є податок на доходи фізичних осіб (далі - ПДФО). Цей податок можна ототожнити з інструментом прямого оподаткування у системі оподаткування України, який має мобільніший і динамічніший характер, ніж інші складові прямих податків.

Податкові надходження складають суттєвий відсоток у дохідній частині бюджету у більшості країн, в т.ч. і України.

Оцінка даних Міністерства фінансів України про доходи Державного бюджету України, до яких входять надходження до загального та спеціального

фондів держбюджету, дає можливість оцінити динаміку структури податкових надходжень, в тому числі і ПДФО (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка структури доходів державного бюджету України за статтями доходів за 2014 – 2018 рр., %

Статті доходів	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	На 01.09.2018 р.
Податкові надходження	78,46	76,57	81,76	79,06	79,79
податки на доходи, прибуток та збільшення ринкової вартості	14,73	14,93	18,52	17,89	21,49
податок на доходи фізичних осіб	3,54	8,43	9,71	9,46	9,56
податок на прибуток	11,19	6,50	8,82	8,44	11,93
рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	5,33	7,44	7,15	6,13	4,47
внутрішні податки на товари та послуги	51,52	45,18	52,84	53,23	51,03
податок на додану вартість	38,93	33,37	-	-	-
акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів	7,87	7,25	8,94	8,36	6,98
акцизний податок з ввезених в Україну підакцизних товарів	4,72	4,55	5,68	5,29	4,98
податок на додану вартість з вітчизняних товарів (з урахуванням бюджетного відшкодування)	8,89	7,42	8,77	8,00	9,11
податок на додану вартість з імпортованих товарів	30,05	25,95	29,44	31,58	29,96
податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	3,53	7,54	3,31	3,09	2,76
ввізне мито	-	-	-	3,01	2,69
вивізне мито	-	-	-	0,08	0,07
збори на паливно-енергетичні ресурси	1,68	1,36	0,05	0,00	0,00
місцеві податки та збори	-	-	-	0,09	-
інші податки та збори	1,68	0,12	-0,10	-1,38	0,03
Неподаткові надходження	19,14	22,44	16,82	16,19	19,16
Доходи від операцій з капіталом	0,25	0,03	0,03	0,04	0,08
Кошти від закордонних країн і міжнародних організацій	1,51	0,34	0,67	0,20	0,13
Цільові фонди	0,05	0,03	0,05	3,76	0,03
Офіційні трансферти	0,59	0,59	0,68	0,75	0,81
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Згідно даних Державної фіскальної служби України найбільшу питому вагу в загальній сумі надходжень до державного бюджету складають надходження з: податку на додану вартість із ввезених на територію України товарів (182 036,6 млн. грн.); податку на прибуток підприємств (72 481,7 млн. грн.); податку та збору на доходи фізичних осіб (58 080,5 млн. грн.); податку на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування (55 355,2 млн. грн.); акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) (42 392,4 млн. грн.); акцизного податку з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) (30 270,5 млн. грн.). Отже, аналіз податкових надходжень до

бюджету показав, що в середньому за досліджувані роки частка ПДФО у надходженнях до бюджету склала 8,14 %.

На рис. 1 представлено порядок оподаткування доходів фізичних осіб у частині заробітної плати у 2018 році.

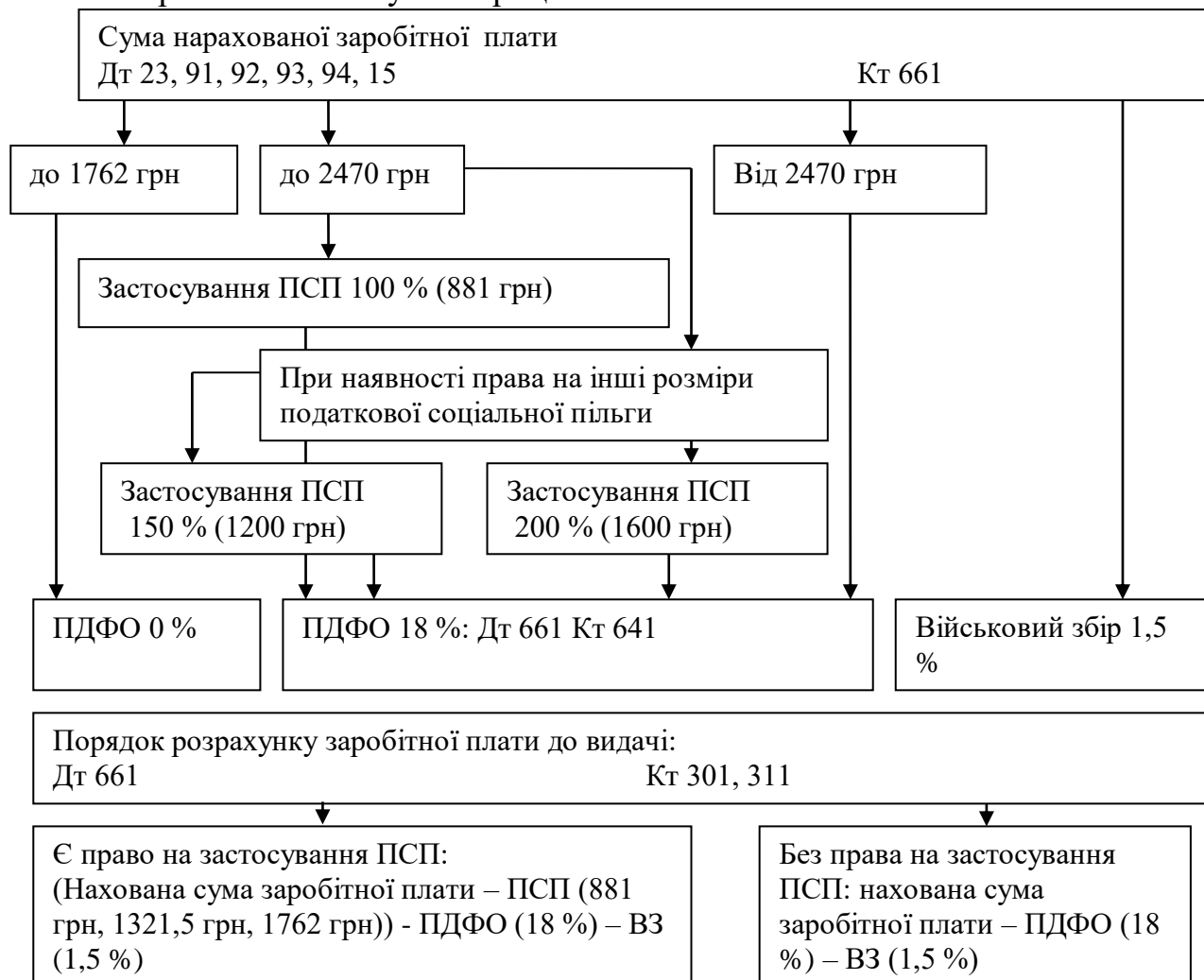

Рис. 1. Порядок оподаткування доходів фізичних осіб у частині заробітної плати, 2018 р.

У ПКУ окрім оподаткування доходів у вигляді заробітної плати та інших пов'язаних виплат, виділено інші види доходів фізичних осіб, які підлягають оподаткуванню (рис. 2).

Зупинимось на порядку оподаткування основних з них.

Доходи у формі виграшів та призів включаються до доходу, що оподатковується ПДФО, при цьому податковим агентом є особа, яка здійснює відповідне нарахування (виплату) платнику податків. Податковий агент – оператор лотереї у строки, передбачені ПКУ для місячного податкового періоду, перераховує до бюджету загальну суму податку за ставкою 18 % із загальної суми виграшів (призів), виплачених за податковий (звітний) місяць гравцям у лотерею. Наступним видом доходів, які підлягають оподаткуванню є дивіденди.

Дивіденди оподатковують ПДФО під час їх нарахування, тобто, якщо дивіденди, нарахованих у 2018 році за 2017 чи попередні роки, застосовують ставки ПДФО 2018 року.

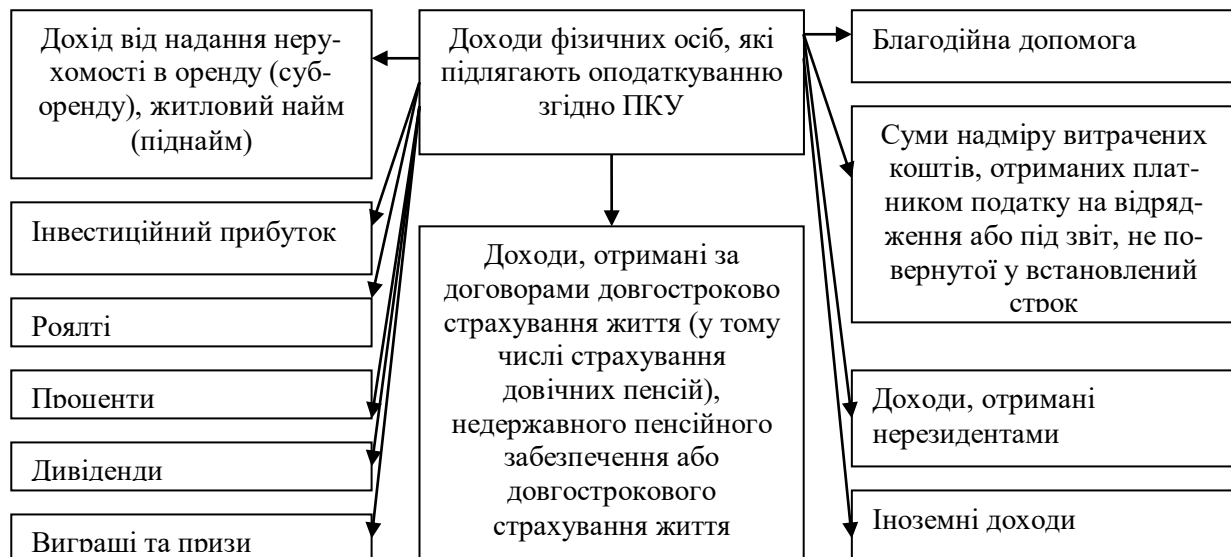

Рис. 2. Склад доходів фізичних осіб, які підлягають оподаткуванню згідно ПКУ

Залежно від системи оподаткування емітента корпоративних прав і виду дивідендів, застосовують наступні ставки ПДФО: 5% - до дивідендів по акціях та корпоративних правах, нараховані резидентами – платниками податку на прибуток підприємств (крім доходів у вигляді дивідендів по акціях, інвестиційних сертифікатах, які виплачуються інститутами спільного інвестування); ознака доходу у формі № 1ДФ – 109;

- 9% - до дивідендів по акціях та/або інвестиційних сертифікатах, корпоративних правах, які нарахували: нерезиденти; інститути спільного інвестування; суб'єкти господарювання, які не є платниками податку на прибуток (тобто платники ЄП); ознака доходу у формі № 1ДФ – 109;

- 18% - до дивідендів на користь фізичних осіб (по акціях або корпоративних правах зі статусом привілейованих або іншим статусом, що передбачає виплату їх у фіксованому розмірі чи в сумі, яка є більшою за суму виплат, розраховану на будь-яку іншу акцію (корпоративне право), емітовану таким платником податку; ознака доходу у формі № 1ДФ – 101.

З 25.03.2018 р. вступив в дію Закон України від 23 лютого 2017 року № 1910-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування спадщини». Для цілей IV розділу «Податок на доходи фізичних осіб» ПКУ членами сім'ї фізичної особи: першого ступеня споріднення є її батьки, її чоловік або дружина, діти такої фізичної особи, у тому числі усиновлені; другого ступеня споріднення є її рідні брати та сестри, її баба та дід з боку матері і з боку батька, онуки.

Ставки оподаткування доходів від спадщини, успадкованої фізичними особами представлено на рис. 3.

Отже, вивчення економічного змісту оподаткування доходів фізичних осіб дав можливість визначити основні елементи податку на доходи фізичних осіб: платники податків, об'єкт оподаткування, ставки податку, податкова соціальна пільга. Крім того, розглянуто порядок оподаткування інших видів доходів, відмінних від заробітної плати.

Рис. 3. Ставки оподаткування доходів від спадщини, успадкованої фізичними особами

У другому розділі «**Фінансово-економічна характеристика діяльності підприємства**» проведено аналіз фінансово-економічної діяльності ТОВ «Савинці» та вивчено основні аспекти облікової політики. Розраховані показники оцінки платоспроможності ТОВ «Савинці» показали, що у 2017 році коефіцієнти є вище нормативного значення, що говорить про ліквідність та платоспроможність досліджуваного підприємства.

При формуванні Наказу про облікову політику ТОВ «Савинці» доцільно виокремити розділ «Облік розрахунків з бюджетом за податками та платежами», який буде мати підрозділи: 1. Нормативна база; 2. Загальна інформація; 3. Облік податку на додану вартість; 4. Облік єдиного податку 3 групи; 5. Облік податку на доходи фізичних осіб; 6. Облік інших податків та зборів. Поетапна організація облікового процесу розрахунків з бюджетом за податками у податковому обліку представлено на рис. 4.

Для правильності бухгалтерського обліку розрахунків з бюджетом за податками та платежами необхідно: організувати облік розрахунків з бюджетом за податками згідно з чинним законодавством; визначити об'єкти обліку розрахунків з бюджетом за податками; організувати облік розрахунків з бюджетом за податками згідно з Податковим кодексом України; визначити методіку розрахунків податків; запровадити податкові розрахункові таблиці, первинні документи, які забезпечать достовірність та правильність оформлення податкової звітності; реагувати на зміни податкового законодавства.

Рис. 4. Послідовність організації облікового процесу щодо розрахунків з бюджетом за податками та платежами

У третьому розділі **«Облік оподаткування доходів фізичних осіб»** висвітлено порядок обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб.

Будь-яка підприємницька діяльність пов'язана з нарахуванням та сплатою податків та зборів, а діяльність податкових органів зі збиранням, пошуком, перевіркою інформації, передаванням її третім особам, захистом та охороною персональних даних платників податків чи інших відомостей конфіденційного характеру тощо.

Згідно зі ст. 16 Закону податкова інформація – сукупність відомостей і даних, що створені або отримані суб'єктами інформаційних відносин у процесі поточної діяльності і необхідні для реалізації покладених на контролюючі органи завдань і функцій у порядку, встановленому Податковим кодексом України (далі – ПКУ).

Враховуючи, що платники податків зобов'язані за кожний звітний період подавати податкові декларації про кожен податок окремо, а підставі проведеного дослідження, узагальнено приклади довідкової, облікової та звітно-декларативної інформації за ПДФО (табл. 3).

Отже, узагальнено порядок формування довідкової, облікової та звітно-декларативної інформації щодо нарахування та сплати ПДФО, що забезпечить правильність та своєчасність виконання платником податкового обов'язку.

Формування податкової інформації при нарахуванні та звітуванні за ПДФО

Група документів	Податкова інформація
Довідкова	Окремі види доходів, які оподатковуються не за базовою ставкою, заява на застосування податкової соціальної пільги, документи що підтверджують право на податкову соціальну пільгу тощо
Облікова	Розрахунково-платіжна відомість
Звітно-декларативна	Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку
	Податкова декларація про майновий стан і доходи (вводиться в дію з 01 січня 2018 року)
	Розрахунок податкових зобов'язань з податку на доходи фізичних осіб та військового збору з доходів, отриманих від операцій з інвестиційними активами (вводиться в дію з 01 січня 2018 року)

Розмір оподаткування доходів фізичних осіб ТОВ «Савинці» представимо у табл. 4.

Ставки ПДФО, військового збору та ЄСВ для окремих видів доходів у 2018 році

Вид виплати	Звичайні працівники			Працівники-інваліди юросіб		
	ЄСВ	утримання		ЄСВ	утримання	
		ПДФО	Військовий збір		ПДФО	Військовий збір
Зарплата	22 %	18 %	1,5 %	8,41 %	18 %	1,5 %
Лікарняні						
Декретні	22 %	х	х	8,41 %	х	х

Облік розрахунків за податками та платежами у досліджуваному підприємстві ведуть на рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами» призначено для узагальнення інформації про розрахунки підприємства за усіма видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників підприємства, та за фінансовими санкціями, що справляються в дохід бюджету.

За особливими правилами визначається база оподаткування доходів у формі заробітної плати (рис. 6).

$$\boxed{\text{База оподаткування доходів від зарплати}} = \boxed{\text{Нарахована заробітна плата}} - \boxed{\text{Сума податкової соціальної пільги (за її наявності)}}$$

Рис. 6. База оподаткування доходів у формі заробітної плати

Відображення на рахунках обліку утримань з зарплати наведено у табл. 5.

За порушення допущені при нарахуванні та сплаті ПДФО до платника податків може бути застосовані такі види відповідальності як: фінансова (штрафи та пеня); адміністративна; кримінальна.

Фінансова відповідальність за несплату ПДФО застосовується у вигляді штрафів та пені. Наприклад, неподання, подання з порушенням установлених

строків, подання не в повному обсязі, із недостовірними відомостями або з помилками податкової звітності про суми доходів, нарахованих (сплачених) на користь платника податків, суми утриманого з них податку, якщо такі недостовірні відомості або помилки призвели до зменшення та/або збільшення податкових зобов'язань та/або до зміни платника податків - штраф у розмірі 510 грн., а при повторному правопорушенні протягом року – у розмірі 1 020 грн. Застосуванням санкцій займається контролюючий орган за місцем реєстрації платника податків.

Таблиця 5

Відображення на рахунках бухгалтерського обліку утримань з заробітної плати працівників

Зміст операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	Дебет	Кредит	
1. Утримано із зарплати працівників сума ПДФО	661	641	8100
2. Утримано із заробітної плати воєнного збору	661	642	1500
3. Сплата до бюджету суми податку на доходи фізичних осіб	641	311	8100
4. Нараховані відпускні	471	661	15300
5. Утримано із суми відпускних воєнного збору та податок на доходи фізичних осіб	661	641	2212,38
	661	642	850

Пеня розраховується у відсотках до своєчасного несплаченого податкового зобов'язання яке стало податковим боргом, або до податкового зобов'язання що було нараховано самим платником податків чи контролюючим органом. Пеня нараховується у розрахунку 120% річних облікової ставки НБУ, яка діє на день виплати чи нарахування доходів на користь платника податків – фізичних осіб.

У разі вчинення певних правопорушень щодо нарахування утримання чи сплати ПДФО посадові особи підприємства чи фізичні особи-підприємці можуть притягуватися до адміністративної відповідальності. Адміністративна відповідальність застосовується: за результатами перевірки контролюючими органами; до посадових осіб суб'єкта господарювання, а не до самого суб'єкта як у випадку із фінансовою відповідальністю; з урахуванням строків давності, що були передбачені статтею 38 Кодексу України про Адміністративні Правопорушення не пізніше двох місяців із дня вчинення податковим агентом правопорушення.

Якщо платник податків навмисно ухиляється від сплати податків до нього може бути застосована кримінальна відповідальність, що залежить від суми коштів що не надійшли до бюджету.

Отже, дослідивши основні положення обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб та військовим податком можна зробити висновок:

1. Своєчасний, правильний бухгалтерський облік розрахунків за податком на доходи фізичних осіб та військовим збором за нормами податкового законодавства та Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку має велике значення для об'єктивного відображення на синтетичних та аналітичних рахунках руху та наявності зобов'язань, пов'язаних з її виникненням.

2. Своєчасні та правильні записи на рахунках бухгалтерського обліку господарських операцій, пов'язаних з розрахунками за податком на доходи фізичних осіб та військовим збором дають змогу накопичувати інформацію, необхідну для складання фінансової та податкової звітності.

Інформація про стан розрахунків з бюджетом за податками та платежами відображається у Балансі та Звіті про рух грошових коштів.

Розрахунки з бюджетом за податками та платежами відображають як у активу балансу (в складі дебіторської заборгованості), так і в пасиві (в складі кредиторської заборгованості) (табл. 6).

Таблиця 6

Порядок відображення розрахунків з бюджетом за податками та платежами у Балансі (Звіті про фінансовий стан)

Розділ	Рядок	Категорія рядка	Стаття	Відображення інформації
Актив				
II «Оборотні активи»	1135	Основний	Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	відображається дебіторська заборгованість фінансових і податкових органів, а також переплата за податками, зборами та іншими платежами до бюджету
	1136	Додатковий	у тому числі з податку на прибуток	наводиться дебіторська заборгованість з податку на прибуток
Пасив				
III «Поточні зобов'язання і забезпечення»	1620	Основний	Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	відображається заборгованість підприємства за усіма видами платежів до бюджету (включаючи податки з працівників підприємства)
	1621	Додатковий	у тому числі з податку на прибуток	наводиться поточна кредиторська заборгованість з податку на прибуток

Звітність за податками розкриває її користувачам інформацію про нараховані податкові платежі, правильність використання бази обчислення податків, методів їх нарахування, сплату або регулювання заборгованості платника податків за таким податком.

Складання податкової звітності щодо податку на доходи фізичних осіб регулюється Порядком заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку.

У четвертому розділі «Аудит оподаткування доходів фізичних осіб» узагальнено методику аудиту податків у частині податку на доходи фізичних осіб.

Предмет аудиту податку на доходи фізичних осіб - податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ).

Об'єктом аудиту податку на доходи фізичних осіб є суб'єкт господарювання – юридична особа, яка є податковим агентом – ТОВ «Савинці» Миргородського району.

Користувачами інформації за результатами роботи аудитора (аудиторський звіт із висловленням аудиторської думки – позитивної, умовно-позитивної, негативної, відмови від надання думки) можуть виступати: а) замовник аудиту як податковий агент та водночас відповідальна сторона - ТОВ «Савинці»; б) державна фіскальна служба за місцем реєстрації замовника як платника податків – Миргородська об'єднана державна податкова інспекція Головного управління ДФС у Полтавській області.

Для вибору методів перевірки податку на доходи фізичних осіб є результат професійного судження аудитора. До таких методів належать: дедукція, індукція, синтез, аналіз, конкретизація, формалізація, моделювання, вибіркоче спостереження.

Для забезпечення достатності та прийнятності доказової бази професійного судження аудитора щодо предмета перевірки застосовують процедури аудиту. Загальні процедури аудиту щодо податку на доходи фізичних осіб мають розподіляються на три групи: оцінка ризиків; тест заходів внутрішнього контролю; тест по суті.

Рекомендовано загальну послідовність виконання аудиторських процедур:

1. Визначення інформаційних джерел щодо нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб.

2. Відбір документів щодо нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб для тестування.

3. Тестування документів щодо нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб на доказову та юридичну силу.

4. Порівняння даних документів щодо нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб з даними кадрових документів та інших документів адміністративного характеру.

5. Порівняння даних реєстрів синтетичного та аналітичного обліку з даними первинних документів.

6. Тестування виконаної кореспонденції рахунків бухгалтерського обліку на відповідність концептуальній основі бухгалтерського обліку.

7. Тестування на відповідність даних бухгалтерського обліку з даними податкової звітності - форми № 1ДФ.

8. Перевірка повноти та своєчасності сплати податку на доходи фізичних осіб з даних форми № 1ДФ з даними бухгалтерського обліку.

9. Тестування даних форми податкової звітності - № 1ДФ на відповідність вимогам її складання.

Організувати аудит податку на доходи фізичних осіб доцільно за основними етапами.

I етап включає перевірку документів щодо нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб: за формальними ознаками; за змістом; арифметична; нормативна; зустрічна.

II етап аудиту податку на доходи фізичних осіб пов'язаний із визначенням того, чи необхідно згідно законодавства підприємству, що підлягає перевірці сплачувати податок.

III етап аудиту - складання програми аудиту. При цьому, необхідно врахувати ставки оподаткування; порядок визначення бази оподаткування; правильність обчислення податку та дотримання дати виникнення податкових зобов'язань.

IV етап - перевірка повноти і своєчасності перерахування податку на доходи фізичних осіб, який ґрунтується на даних виписок банку, платіжних доручень, квитанцій тощо.

V етап - перевірка правильності відображення операцій щодо нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб на рахунках обліку, в регістрах аналітичного та синтетичного обліку.

VI етап аудиту – перевірка дотримання нормативних вимог щодо складання Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ) до контролюючих органів.

Заключний етап передбачає розрахунок економічного ризику підприємства, пов'язаного з виявленими аудитором недоплатою податку на доходи фізичних осіб.

Важливою складовою аудиторської перевірки системи оподаткування підприємства є узагальнення отриманих результатів через виконання визначених аудиторських процедур. З цією метою аудитору доцільно скласти спеціальний документ, за формою табл. 7.

Таблиця 7

Узагальнення результатів аудиту оподаткування підприємства

Підприємство-клієнт		
Аудиторська фірма		
Період перевірки		
Ресстраційне свідоцтво		
Строк перевірки		
Аудитор		
Номер та дата документа		
Серія, номер та дата видачі сертифіката аудитора		
Зведений документ узагальнення результатів податкового аудиту		
Аспекти (напрями) податкової перевірки, посилання на робочий документ)	Елементи узагальнення та їх сутність	Висновок
Аудитор _____		

За результатами податкового аудиту аудитор складає два документи:

а) аудиторський звіт, у якому висловлюється думка щодо повноти та правильності нарахування, сплати податків та платежів та відображення у звітності (фінансовій та податковій) платежів у бюджет та позабюджетні фонди, про правильність застосування податкових соціальних пільг та дотримання суб'єктом господарювання чинного податкового законодавства України;

б) лист до керівництва підприємства - документ, в якому аудитор у розгорнутому вигляді розкриває для клієнта результати податкового аудиту та надає відповідні рекомендації щодо усунення податкових правопорушень, їх наслідків, удосконалення системи оподаткування та оптимізації податкового навантаження, вдосконалення бухгалтерського обліку податкових розрахунків тощо.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження дають підстави сформулювати наступні висновки:

1. Система обов'язкових платежів господарюючих суб'єктів державі в ринковій економіці представлена: податками, зборами, відрахуваннями, внесками та ресурсними платежами. Критично оцінено принципові положення щодо податкових платежів та основних принципів податкового законодавства.

2. Обґрунтовано, що принципи оподаткування розкриваються через функції, основними з яких є фіскальна, стимулююча і соціальна.

3. Визначено основні аспекти оподаткування доходів фізичних осіб, зокрема, доходів у вигляді заробітної плати, подарунків, операцій з нерухомістю тощо.

4. Оподаткування громадян у формі податку на доходи фізичних осіб в Україні регулюється IV розділом Податкового кодексу України. Відповідними статтями цього розділу встановлені основні елементи податку на доходи фізичних осіб, до яких відносяться: платники податку, об'єкт оподаткування, одиниця оподаткування, джерело сплати, податковий період, ставки, пільги тощо.

5. Розглянутий стан організації бухгалтерського обліку господарських операцій, пов'язаних з розрахунками за податком на доходи фізичних осіб у ТОВ «Савинці» свідчить, що він відповідає вимогам чинного законодавства з цього питання і ведеться із застосуванням типових форм первинних документів, основними з яких є Розрахунково-платіжна відомість та Платіжна відомість, зі складанням відповідним бухгалтерських проведення.

6. Для узагальнення інформації про розрахунки підприємства за усіма видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників підприємства, та за фінансовими санкціями, що справляються у дохід бюджету ТОВ «Савинці» використовує синтетичний пасивний рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами».

7. Утримання та сплата податку на доходи фізичних осіб здійснюється відповідно до чинного законодавства. Ставка податку на доходи фізичних осіб складає 18 %, військового збору 1,5 %.

8. Платники податку мають право та отримують його, на зменшення суми загального місячного оподаткованого доходу, отриманого від одного роботодавця у вигляді зарплати, на суму податкової соціальної пільги. Граничний дохід для застосування ПСП становить 2470 грн. Податкова соціальна пільга для різних категорій громадян у 2018 році складає 881 грн, 1321,5 грн, 1762 грн.

9. Облік розрахунків за податком та платежами на підприємстві ведеться

досить вміло із застосуванням автоматизованої форми обліку, що дозволяє уникнути помилки при розрахунку нарахувань і утримань із заробітної плати, а також, значно полегшує складання фінансової та податкової звітності. Основними машинограмами, що формуються для надання інформації про розрахунки є «Оборотно-сальдова відомість по рахунку», «Аналіз рахунку», «Головна книга» та інші.

10. Обліковий процес завершується складанням фінансової звітності про господарську діяльність підприємства. Розрахунки за податком на доходи фізичних осіб відображається у фінансовій звітності – ф. 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан), у складі дебіторської та кредиторської заборгованості, а також у Звіті про рух грошових коштів.

11. Розрахунки з бюджетом за податком на доходи фізичних осіб та військовим збором у податковій звітності відображається у податковому розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку за ф. № 1 ДФ, який подається окремо за кожний квартал (податковий період) протягом 40 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного кварталу в двох екземплярах.

13. Розглянуто методика організації аудиту податку на доходи фізичних осіб, яка є складовою податкового аудиту. Визначено основні елементи:

- предмет - податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ);

- об'єкт - суб'єкт господарювання – юридична особа, яка є податковим агентом – ТОВ «Савинці» Миргородського району;

- користувачі інформації за результатами роботи аудитора: замовник аудиту як податковий агент та водночас відповідальна сторона - ТОВ «Савинці»; державна фіскальна служба за місцем реєстрації замовника як платника податків – Миргородська об'єднана державна податкова інспекція Головного управління ДФС у Полтавській області.

Визначено основні етапи аудиторської перевірки, яка включає 7 етапів: перевірка документів, складання програми аудиту, перевірка повноти і своєчасності перерахування податку на доходи фізичних осіб, правильності відображення операцій щодо нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб на рахунках обліку, в регістрах аналітичного та синтетичного обліку; дотримання нормативних вимог щодо складання Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ) до контролюючих органів, узагальнення результатів аудиту (аудиторський звіт або рекомендований лист).

Виходячи з цього, для покращення стану облікової роботи, можна внести такі пропозиції:

1. Для ефективного функціонування системи оподаткування доцільно сформулювати систему інформаційного забезпечення, а саме: збирання, зберігання, оброблення та передача інформації.

2. Розробити більш прогресивні заходи щодо впровадження положень ПКУ та інших нормативних актів щодо питань розрахунків з бюджетом.

3. Керівники підприємств мають змогу різносторонньо досліджувати обсяг своєї заборгованості за розрахунками, проте, вони в більшості випадків це ігнорують. Рекомендовано проведення комплексного фінансового аналізу заборгованості, адже управління нею потребує зваженого наукового підходу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ РОБОТИ

1. Коломієць Н. С. Відповідальність за правові правопорушення / Н. С. Коломієць // Сучасний стан і перспективи розвитку обліку, аналізу та фінансового забезпечення підприємств агропромислового виробництва: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 9-10 листопада 2017 р. / Харк. нац. аграр. ун-т. – Харків: ХНАУ, 2017. – С. 330-333.

2. Коломієць Н. С. Облікові наслідки правопорушень у частині ПДФО / Н. С. Коломієць // Імплементация інновацій обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку сучасного бізнесу: I Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., 22 березня 2018 р. / редкол. : О. І. Черевко [та ін.] ; Харківський держ. ун-т харч. та торг. – Х. : ХДУХТ, 2018. – С. 113 – 115.

3. Коломієць Н. С. Організація внутрішнього аудиту розрахунків з оплати праці на підприємстві / Н. С. Коломієць // Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки студентів обліково-фінансового профілю : Збірник доповідей науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик по напрямках підготовки (спеціальностях). – Випуск 5. – 2018. – Полтава: ПДАА, 2018.

4. Коломієць Н. С. ПДФО: особливості формування інформації для складання податкової звітності / Н. С. Коломієць // Обліково-аналітичне забезпечення інноваційного розвитку економіки: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 14-15 березня 2018 року. – Львів : ЛНАУ, 2018. – С. 344 - 347.

5. Коломієць Н. С. Податок на додану вартість: переваги та недоліки / Н. С. Коломієць // «Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством» : Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 20 квітня 2017 року). Частина 4. – Полтава : РВВ ПДАА, 2017. – С. 38 - 41.

6. Коломієць Н. С. Розрахунки з бюджетом у обліковій політиці підприємства / Н. С. Коломієць // Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки студентів обліково-фінансового профілю : Збірник доповідей науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик по напрямках підготовки (спеціальностях). – Випуск 4. – 2018. – Полтава: ПДАА, 2018. – С. 61 – 63.

АНОТАЦІЯ

Коломієць Н. С. Методика обліку і аудит оподаткування доходів фізичних осіб та напрями його удосконалення. – Рукопис.

Дипломна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр обліку і оподаткування» за освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування» зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування». – Полтавська державна аграрна академія, Полтава, 2018.

Робота присвячена дослідженню теоретичного та практичного аспектів організації та методики бухгалтерського обліку та аудиту розрахунків за податком на доходи фізичних осіб в і розробці перспективних напрямів їх удосконалення.

Результати дослідження полягають в узагальненні та систематизації інформації розрахунків за податком на доходи фізичних осіб. У дипломній роботі розмежовано позитивні та негативні аспекти з моменту впровадження податку на доходи фізичних осіб та подальшого його реформування. Здійснено узагальнення порядку облікового відображення розрахунків за податком на доходи фізичних осіб в контексті законодавчих змін. Рекомендовано удосконалення внутрішніх регламентованих документів у частині розрахунків з бюджетом за податком на доходи фізичних осіб. Висвітлено питання щодо зарубіжного досвіду оподаткування доходів фізичних осіб, доцільності запровадження та комплекс заходів, які можна було б перейняти із-закордону. При дослідженні методики аудиторської перевірки побудовано організаційно-інформаційну модель аудиту оподаткування доходів фізичних осіб.

Ключові слова: податки, Податковий кодекс України, податок на доходи фізичних осіб, облік, податкова соціальна пільга, аудит, податкова звітність.

ANNOTATION

Kolomiyets N. Methodology of Accounting and Audit of Taxation of Income of Individuals and Directions of its Improvement. - The manuscript.

Graduate work for obtaining a higher education degree «Master of Accounting and Taxation» in the specialty «Accounting and Taxation». - Poltava State Agrarian Academy, Poltava, 2018.

The work is devoted to the study of theoretical and practical aspects of the organization and methods of accounting and audit of payments for personal income tax in the development of perspective directions for their improvement.

The results of the study consist of generalization and systematization of information on payments for personal income tax. In the thesis there are distinguished positive and negative aspects since the introduction of the tax on personal incomes and its further reformation. The generalization of the accounting procedure for the calculation of the tax on personal income in the context of legislative changes is carried out. It is recommended to improve the internal regulated documents in terms of calculations with the budget for personal income tax. The issue of foreign experience taxation of individuals' incomes, the expediency of implementation and a set of measures that could be taken from abroad are discussed. In the study of the methodology of audit, an organizational-information model for the audit of individuals' income taxation was constructed.

Key words: taxes, tax code of Ukraine, personal income tax, accounting, tax social privilege, audit, tax reporting.